

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

AGRI- MAP

NONG BUA LAM PHU
จังหวัดหนองบัวลำภู

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมก็สามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้าน ที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ตที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกร ทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดหนองบัวลำภู
<http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/NE/nbl.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “หนองบัวลำภู”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	5
2.1 ข้าว	6
2.2 อ้อยโรงงาน	9
2.3 มันสำปะหลัง	12
2.4 ยางพารา	16
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	19
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	25
เอกสารอ้างอิง	29
ภาคผนวก	31

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดหนองบัวลำภู	4
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของ จังหวัดหนองบัวลำภู	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู	7
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	8
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงาน รายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู	10
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	12
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลัง รายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู	14
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	15
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู	17
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	19
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู	33
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดหนองบัวลำภูจำแนกรายอำเภอ ตำบล	40
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดหนองบัวลำภู	40
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	40
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดหนองบัวลำภู	42
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดหนองบัวลำภู	43
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู	43

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชุมพลบุรี	35
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินคำบัง	36
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเพ็ญ	37
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินปลาปาก	38
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินอุดร	39
ภาพที่ 6	ศักราชภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดหนองบัวลำภู	44
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักราชภาพ จังหวัดหนองบัวลำภู	45
ภาพที่ 8	ศักราชภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดหนองบัวลำภู	46
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักราชภาพ จังหวัดหนองบัวลำภู	47
ภาพที่ 10	ศักราชภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดหนองบัวลำภู	48
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักราชภาพ จังหวัดหนองบัวลำภู	49
ภาพที่ 12	ศักราชภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดหนองบัวลำภู	50
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักราชภาพ จังหวัดหนองบัวลำภู	51

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่ 3,859.086 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,411,928.750 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 6 อำเภอ 55 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีประชากร 509,470 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ จังหวัดอุดรธานี
ทิศใต้	ติดต่อ จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันออก	ติดต่อ จังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อ จังหวัดเลย

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดหนองบัวลำภู โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและแอ่งที่ราบ บางส่วนเป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้นถึงลอนลึก มีภูเขาล้อมรอบ ภูเขาที่สำคัญ ได้แก่ ภูเขาภูพานคำ ภูหลาว ภูข้าว ภูผาง และภูชัน ภูเขาเรียงตัวยาวต่อเนื่องกันเป็นเทือกเขา เทือกเขาที่สำคัญคือเทือกเขาภูพานอยู่ด้านตะวันออกของจังหวัด ทอดแนวยาว มาจากริมฝั่งแม่น้ำโขงตอนเหนือเขตอำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผ่านเข้ามาเขตอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี และเข้าสู่เขตอำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู สูงจากระดับทะเลปานกลางเฉลี่ย 200 เมตร ทางน้ำสำคัญ ได้แก่ ลำพะเนียง ลำห้วยโงม และลำน้ำพอง ส่วนที่ไหลผ่านจังหวัดหนองบัวลำภูเรียกลำน้ำมอและลำน้ำพวย

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นแบบร้อนชื้นหรือภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าสะวันนา (Aw) ตามการแบ่งเขตภูมิอากาศแบบเคิปปิน มี 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงมกราคม อุณหภูมิต่ำสุดโดยเฉลี่ย 15.5 องศาเซลเซียส ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุดโดยเฉลี่ย 35.5 องศาเซลเซียส และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนพฤศจิกายน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปี 1,374.4 มิลลิเมตร

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดหนองบัวลำภู แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุประสงค์กำเนิดดิน ได้ดังนี้

1) ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain) ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำมักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น

(1) สันดินริมน้ำ (Levee) เป็นที่ดอน เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ เป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ การระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี เนื้อดินค่อนข้างหยาบ อาทิ ชุดดินซุมพลบุรี (Chp)

(2) ที่ลุ่มหลังสันดินริมน้ำ (Back swamp, basin) เป็นที่ลุ่มน้ำซึ่งอยู่ระหว่างสันดินริมน้ำกับตะพักลำน้ำหรือด้านข้างหุบเขา การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว ดินสีมาก เนื้อดินเหนียวละเอียด สีเทาและน้ำตาลปนเทา เช่น ชุดดินกันทรลักษณวิชัย (Ka) และเกษตรสมบูรณ์ (Ksb)

2) ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain) เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace) เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินสีมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว เช่น ชุดดินชุมแพ (Cpa) ชุดดินนาอ้อ (Na) ชุดดินหนองกุ้ง (Nkg) และตะกอนน้ำพาเชิงซ้อน (AC)

(2) ลานตะพักตะกอนเนื้อละเอียด เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินต้นถึงชั้นหินผุ เนื้อดินเป็นดินเหนียวถึงดินเหนียวปนชั้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาลเข้ม ถึงน้ำตาลปนแดงเข้ม การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินเชียงคาน (Ch)

3) พื้นเกือบราบ (Peneplain) เป็นภูมิลักษณะของพื้นผิวดินภายหลังการกร่อน เกิดจากการผุพังด้วยกระบวนการกร่อนทำลายโดยน้ำ ทำให้พื้นที่สูงเดิมซึ่งขรุขระและสูงต่ำแตกต่างกันมาก มีระดับต่ำลงจนมีลักษณะคล้ายลูกคลื่นลอนลาดหรือพื้นที่เกือบราบ วัตถุต้นกำเนิดดินเกิดจากการผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือเคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกล ดินจึงมีลักษณะเด่นตามวัตถุต้นกำเนิดหรือหินที่รองรับอยู่ด้านล่างและระดับการพัฒนาตัวของดิน แบ่งเป็น

(1) พื้นที่แบบราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงดีปานกลาง เนื้อดินเป็นทรายหยาบ ดินมีสีเทาหรือน้ำตาลปนเทาหรือน้ำตาล และพบจุดสีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง เหลือง จนถึงแดง ค่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย อาทิ ชุดดินละหานทราย (Lah)

(2) พื้นที่แบบลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงสภาพพื้นที่แบบเนินเขา ดินส่วนใหญ่มีการระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง เหลือง น้ำตาลปนแดง เหลืองปนแดง จนถึงแดง เนื้อดินมีทรายปนอย่างชัดเจน บางบริเวณพบลูกรังในหน้าตัดดิน ค่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดปานกลาง เช่น ชุดดินสีทน (St) พบบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นที่ราบ ชุดดินคำบง (Kg) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) พบบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นที่ค่อนข้างราบถึงเป็นลูกคลื่น สำหรับดินที่เกิดความไม่ต่อเนื่องทางธรณีวิทยา (Lithologic discontinuities) มักเป็นชั้นดินทรายในตอนบนแล้วเปลี่ยนเป็นดินเหนียวหรือชั้นหินพื้น (Weathering insitu) ในตอนล่าง (Abrupt textural change) เช่น ชุดดินหนองบัวแดง (Nbd) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) ชุดดินศรีเมืองใหม่ (Smi) และชุดดินนาคู (Nu)

4) ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain) มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลกในระยะทางใกล้ ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและรอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อหยาบหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินทรายและหินควอร์ตไซต์ ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินสีปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึง

ดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง จนถึงแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินท่ายาง (Ty) และชุดดินลาดหญ้า (Ly)

(2) พัฒนาจากหินทราย ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นทรายปนดินร่วนถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี ถึงมากเกินไป พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินภูพาน (Pu) และวังน้ำเขียว (Wk)

(3) พัฒนาจากหินดินดาน ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง เหลือง หรือแดง เป็นดินเหนียว ค่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง เช่น ชุดดินกลางดง (Kld) ชุดดินวังสะพุง (Ws) ชุดดินมวกเหล็ก (Ml) และชุดดินลี (Li)

(4) พัฒนาจากหินปูน ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี สีดำ น้ำตาล น้ำตาลปนแดง ถึงสีแดง บางบริเวณพบฐานของชั้นหินปูนในตอนล่างของหน้าตัดดิน ค่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง บางพื้นที่พบชั้นสะสมปูนมาร์ล (marl) อาทิ ชุดดินดงลาน (Dl)

(5) พัฒนาจากหินภูเขาไฟ ดินมีการระบายน้ำดีปานกลางถึงดี สีดำ น้ำตาล น้ำตาลปนแดงถึงแดง ค่าปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง เช่น ชุดดินบ้านจ้อย (Bg) ชุดดินเชียงของ (Cg) และชุดดินแก่งคอย (Kak)

5) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากในจังหวัดหนองบัวลำภู (ภาพที่ 1 - 5)

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดหนองบัวลำภู จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดหนองบัวลำภู

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	126,215	5.25
พื้นที่เกษตรกรรม	1,722,343	71.39
พื้นที่นา	619,874	25.70
พืชไร่	870,581	36.09
ไม้ยืนต้น	213,389	8.84
ไม้ผล	15,247	0.62
พืชสวน	399	0.01
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	848	0.05
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	2,005	0.08
พื้นที่ป่าไม้	386,287	16.02
พื้นที่น้ำ	118,905	4.93
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	58,179	2.41
รวม	2,411,929	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน (2562)

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดหนองบัวลำภูมีเนื้อที่ชลประทาน 5,493.81 ไร่ (ร้อยละ 0.02 ของพื้นที่จังหวัด) อยู่ในอำเภอนาวัง และมีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 2 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 23.269 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 89 ของน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดหนองบัวลำภู (ตารางผนวกที่ 2 - 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู มีเนื้อที่ 1,189,640 ไร่ (ร้อยละ 46.57 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอนากลาง อำเภอสุวรรณคูหา และอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 119,745 ราย รวมพื้นที่ 1,256,143 ไร่ กิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ยางพารา และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (farmer one) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดหนองบัวลำภู พื้นที่ 147 ไร่ เกษตรกร 8 ราย

มีพืชสมุนไพรหลัก 3 ชนิด พืชสมุนไพรที่มีการปลูกมาก คือ กระเจี๊ยบแดง ยอบ้าน พริกไทย ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดหนองบัวลำภูมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 40 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 28 แห่ง โดยมีที่ตั้งสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด 25 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทูเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าวกรมพัฒนาที่ดิน ได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดบางประการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดหนองบัวลำภู

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ (ของพื้นที่เกษตรกรรม)
1. ข้าว	623,500	34.19
2. อ้อยโรงงาน	521,432	28.59
3. มันสำปะหลัง	102,593	5.63
4. ยางพารา	98,903	5.42

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดหนองบัวลำภู จากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 82,744 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.86 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอศรีบุญเรือง 32,881 ไร่ อำเภอสุวรรณคูหา 19,225 ไร่ และอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 14,592 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 428,348 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.98 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 110,003 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 93,007 ไร่ และอำเภอโนนสัง 82,986 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 847,584 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.53 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 276,887 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 223,834 ไร่ และอำเภอนากลาง 149,914 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 785,336 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 194 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอนาวัง 194 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 250,990 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.59 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 69,286 ไร่ อำเภอโนนสัง 64,839 ไร่ และอำเภอสุวรรณคูหา 46,731 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 331,904 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.16 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 113,756 ไร่ อำเภอโนนสัง 76,617 ไร่ และอำเภอศรีบุญเรือง 62,484 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 40,412 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ยังไม่มีมีการปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับปลูกข้าว และพื้นที่เพาะปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดหนองบัวลำภูมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 259,907 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอศรีบุญเรือง 82,821 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 55,309 ไร่ อำเภอสุวรรณคูหา 50,162 ไร่ และอำเภอนากลาง 39,836 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 82,549 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.77 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอศรีบุญเรือง 32,881 ไร่ อำเภอสุวรรณคูหา 19,225 ไร่ และอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 14,592 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 177,358 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.41 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอศรีบุญเรือง 49,940 ไร่ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 40,717 ไร่ และอำเภอนากลาง 36,127 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
นากลาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,709 (100.00%)	58,657 (100.00%)	149,914 (100.00%)	132,855 (100.00%)	345,135 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	22,530 (38.41%)	56,125 (37.44%)	8,945 (6.73%)	87,600 (25.38%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,709 (100.00%)	36,127 (61.59%)	-	-	39,836 (11.54%)
นาวัง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	9,983 (100.00%)	6,027 (100.00%)	13,754 (100.00%)	83,316 (100.00%)	113,080 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	194 (1.94%)	4,537 (75.28%)	4,181 (30.40%)	3,663 (4.40%)	12,575 (11.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	9,789 (98.07%)	1,490 (24.72%)	-	-	11,279 (9.97%)
โนนสัง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,354 (100.00%)	82,986 (100.00%)	147,523 (100.00%)	29,043 (100.00%)	261,906 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	64,839 (78.13%)	76,617 (51.94%)	300 (1.03%)	141,756 (54.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,354 (100.00%)	18,147 (21.87%)	-	-	20,501 (7.83%)
เมืองหนองบัวลำภู	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	14,592 (100.00%)	110,003 (100.00%)	276,887 (100.00%)	197,016 (100.00%)	598,498 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	69,286 (62.99%)	113,756 (41.08%)	9,931 (5.04%)	192,973 (32.24%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	14,592 (100%)	40,717 (37.01%)	-	-	55,309 (9.24%)
ศรีบุญเรือง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	32,881 (100.00%)	93,007 (100.00%)	223,834 (100.00%)	177,092 (100.00%)	526,814 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	43,067 (46.31%)	62,484 (27.92%)	7,960 (4.49%)	113,511 (21.55%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	32,881 (100.00%)	49,940 (53.69%)	-	-	82,821 (15.72%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
สุวรรณคูหา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	19,225 (100.00%)	77,668 (100.00%)	35,672 (100.00%)	166,014 (100.00%)	298,579 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ	-	46,731	18,741	9,613	75,085
	เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	(60.17%)	(52.54%)	(5.79%)	(25.15%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	19,225 (100.00%)	30,937 (39.83%)	-	-	50,162 (16.80%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	82,744 (100.00%)	428,348 (100.00%)	847,584 (100.00%)	785,336 (100.00%)	2,144,012 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ	194	250,990	331,904	40,412	623,500
	เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	(0.23%)	(58.59%)	(39.16%)	(5.15%)	(29.08%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	82,549 (99.77%)	177,358 (41.41%)	-	-	259,907 (12.12%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 30,585 ไร่ และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3+N) 10,092 ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	มันสำปะหลัง (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
นากลาง	1,760	-	1,760	1,839	-	1,839
นาวัง	108	-	108	4,432	-	4,432
โนนสัง	852	-	852	813	-	813
เมืองหนองบัวลำภู	1,829	-	1,829	7,166	-	7,166
ศรีบุญเรือง	1,218	157	1,375	12,213	-	12,213
สุวรรณคูหา	4,168	-	4,168	4,122	-	4,122
รวม	9,935	157	10,092	30,585	-	30,585

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัดโดยอยู่ในเขตอำเภอนาวัง

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอศรีบุญเรือง อำเภอเมืองหนองบัวลำภู และอำเภอนากลาง เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานพืชเศรษฐกิจหลักของหนองบัวลำภูในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 ถึง 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูก พบเพียงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) เท่านั้น มีรายละเอียดดังนี้

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 700,818 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.71 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอศรีบุญเรือง 251,00 ไร่ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 225,580 ไร่ และอำเภอนากลาง 103,461 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 318,645 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.87 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสวรรณคูหา 94,260 ไร่ อำเภอนากลาง 92,378 ไร่ และอำเภอนาวัง 59,017 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,123,080 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 398,852 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.91 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอศรีบุญเรือง 165,052 ไร่ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 108,157 ไร่ และอำเภอนากลาง 75,903 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 121,081 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.00 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอนากลาง 33,679 ไร่ อำเภอสวรรณคูหา 28,046 ไร่ และอำเภอศรีบุญเรือง 25,333 ไร่

(3) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,425 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกอ้อยโรงงานแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดหนองบัวลำภูมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 301,966 ไร่ พบมากในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 117,423 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 85,954 ไร่ และอำเภอสวรรณคูหา 51,851 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
นากลาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	103,461 (100.00%)	92,378 (100.00%)	148,899 (100.00%)	344,738 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	75,903 (73.36%)	33,679 (36.46%)	339 (0.23%)	109,921 (31.89%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	27,558 (26.64%)	-	-	27,558 (7.99%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	25,889 (100.00%)	59,017 (100.00%)	28,178 (100.00%)	113,084 (100.00%)
นาวัง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	12,251 (47.32%)	22,251 (37.7%)	696 (2.47%)	35,198 (31.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	13,638 (52.68%)	-	-	13,637 (12.06%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	14,086 (100.00%)	810 (100.00%)	246,982 (100.00%)	261,878 (100.00%)
โนนสัง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	8,544 (60.66%)	810 (100%)	-	9,354 (3.57%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	5,542 (39.34%)	-	-	5,541 (2.12%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	225,580 (100.00%)	27,610 (100.00%)	344,950 (100.00%)	598,140 (100.00%)
เมืองหนองบัวลำภู	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	108,157 (47.95%)	10,962 (39.7%)	87 (0.03%)	119,206 (19.93%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	117,423 (52.05%)	-	-	117,423 (19.63%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
ศรีบุญเรือง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	251,006 (100.00%)	44,570 (100.00%)	230,654 (100.00%)	526,230 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	165,052 (65.76%)	25,333 (56.84%)	260 (0.11%)	190,645 (36.23%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	85,954 (34.24%)	-	-	85,955 (16.33%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	80,796 (100.00%)	94,260 (100.00%)	123,417 (100.00%)	298,473 (100.00%)
สุวรรณคูหา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	28,945 (35.82%)	28,046 (29.75%)	43 (0.03%)	57,034 (19.11%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	51,851 (64.18%)	-	-	51,852 (17.37%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	700,818 (100.00%)	318,645 (100.00%)	1,123,080 (100.00%)	2,142,543 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	398,852 (56.91%)	121,081 (38%)	1,425 (0.13%)	521,358 (24.33%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	301,966 (43.09%)	-	-	301,966 (14.09%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน ลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 68,571 ไร่ และพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 8,156 ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ยางพารา (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
นากลาง	7,853	113	7,966	-	-	-
นาวัง	879	66	945	-	-	-
โนนสัง	1,663	264	1,927	-	-	-
เมืองหนองบัวลำภู	24,835	5,498	30,333	-	-	-
ศรีบุญเรือง	8,432	6,355	14,787	8,156	-	8,156
สุวรรณคูหา	11,977	636	12,613	-	-	-
รวม	55,639	12,932	68,571	8,156	-	8,156

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกอ้อยโรงงาน เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอนากลาง อำเภอเมืองสุวรรณคูหา และอำเภอศรีบุญเรือง

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกอ้อยโรงงาน มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 มั่นสำปะหลัง

มั่นสำปะหลังพืชเศรษฐกิจหลักของหนองบัวลำภูในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 79,768 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.72 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอสวรรณคูหา(37,958 ไร่ อำเภอนากลาง 16,124 ไร่ และอำเภอศรีบุญเรือง 15,345 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 340,698 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.90 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 141,965 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 124,353 ไร่ และอำเภอนากลาง 29,943 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 252,597 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.78 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอสุวรรณคูหา 89,860 ไร่ อำเภอนากลาง 85,995 ไร่ และอำเภอนาวัง 54,708 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,470,276 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 10,079 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.64 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสุวรรณคูหา 5,702 ไร่ อำเภอนากลาง 1,752 ไร่ และอำเภอศรีบุญเรือง 853 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 44,042 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.93 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 13,619 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 12,458 ไร่ และอำเภอโนนสัง 6,928 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 46,995 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.60 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสุวรรณคูหา 25,869 ไร่ อำเภอนากลาง 12,334 ไร่ และอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 3,249 ไร่

(4) พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,461 ไร่

3) พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันสำปะหลังแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดหนองบัวลำภูมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 366,345 ไร่ โดยกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองหนองบัวลำภู 128,557 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอศรีบุญเรือง 126,387 ไร่ อำเภอนากลาง 39,319 ไร่ และอำเภอนาวัง 20,054 ไร่ ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 69,689 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.36 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอสุวรรณคูหา 32,256 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 14,492 ไร่ และอำเภอนากลาง 14,372 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 296,656 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.07 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 128,346 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 111,895 ไร่ และอำเภอนากลาง 24,947 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
นากลาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	16,124 (100.00%)	29,943 (100.00%)	85,995 (100.00%)	213,054 (100.00%)	345,116 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,752 (10.87%)	4,996 (16.69%)	12,334 (14.34%)	134 (0.06%)	19,216 (5.57%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	14,372 (89.13%)	24,947 (83.31%)	-	-	39,319 (11.39%)
นาวัง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	9,140 (100.00%)	12,242 (100.00%)	54,708 (100.00%)	36,994 (100.00%)	113,084 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	782 (8.56%)	546 (4.46%)	3,077 (5.62%)	192 (0.52%)	4,597 (4.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,358 (91.44%)	11,696 (95.54%)	-	-	20,053 (17.73%)
โนนสัง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	252 (100.00%)	10,680 (100.00%)	1,760 (100.00%)	249,211 (100.00%)	261,903 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	252 (100.00%)	6,928 (64.87%)	868 (49.32%)	-	8,048 (3.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	3,752 (35.13%)	-	-	3,752 (1.43%)
เมืองหนองบัวลำภู	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	949 (100.00%)	141,965 (100.00%)	12,463 (100.00%)	443,142 (100.00%)	598,519 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	738 (77.77%)	13,619 (9.59%)	3,249 (26.07%)	476 (0.11%)	18,082 (3.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	211 (22.23%)	128,346 (90.41%)	-	-	128,559 (21.48%)
ศรีบุญเรือง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	15,345 (100.00%)	124,353 (100.00%)	7,811 (100.00%)	379,324 (100.00%)	526,833 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	853 (5.56%)	12,458 (10.02%)	1,598 (20.46%)	254 (0.07%)	15,163 (2.88%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	14,492 (94.44%)	111,895 (89.98%)	-	-	126,387 (23.99%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
สุวรรณคูหา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	37,958 (100.00%)	21,515 (100.00%)	89,860 (100.00%)	148,551 (100.00%)	297,884 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,702 (15.02%)	5,495 (25.54%)	25,869 (28.79%)	405 (0.27%)	37,471 (12.58%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	32,256 (84.98%)	16,020 (74.46%)	-	-	48,275 (16.21%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	79,768 (100.00%)	340,698 (100.00%)	252,597 (100.00%)	1,470,276 (100.00%)	2,143,339 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	10,079 (12.64%)	44,042 (12.93%)	46,995 (18.6%)	1,461 (0.10%)	102,577 (4.79%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	69,689 (87.36%)	296,656 (87.07%)	-	-	366,345 (17.09%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน ลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 49,890 ไร่ และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 14,573 ไร่ รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
นากลาง	6,175	767	6,942	1,421	-	1,421
นาวัง	862	66	928	-	-	-
โนนสัง	1,233	264	1,497	-	-	-
เมืองหนองบัวลำภู	10,589	9,798	20,387	3,676	-	3,676
ศรีบุญเรือง	1,448	7,884	9,332	9,476	-	9,476
สุวรรณคูหา	10,168	636	10,804	-	-	-
รวม	30,475	19,415	49,890	14,573	-	14,573

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภออำเภอสวรรคุด อำเภอเมืองหนองบัวลำภู และอำเภอศรีบุญเรือง เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง และอำเภอโนนสัง เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อพร้อมด้วย

2.4 ยางพารา

ยางพาราพืชเศรษฐกิจหลักของหนองบัวลำภูในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 ถึง 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,171,915 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.66 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 424,440 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 272,481 ไร่ และอำเภอนากลาง 192,784 ไร่ เป็นต้น

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 375,070 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.49 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอศรีบุญเรือง 121,930 ไร่ อำเภอสวรรคุด 99,718 ไร่ และอำเภอนากลาง 84,030 ไร่ เป็นต้น

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 597,070 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 56,576 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.83 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 18,426 ไร่ อำเภอศรีบุญเรือง 12,303 ไร่ และอำเภอโนนสัง 7,953 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ในการปลูกยางพารามีเนื้อที่ 39,076 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.42 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอสุวรรณคูหา 16,994 ไร่ อำเภอสรีบุญเรือง 12,252 ไร่ และอำเภอนากลาง 4,739 ไร่

(3) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ในการปลูกยางพารา มีเนื้อที่ 3,217 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดหนองบัวลำภูมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,115,339 ไร่ พบมากในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู 406,014 ไร่ อำเภอสรีบุญเรือง 260,178 ไร่ และอำเภอนากลาง 187,171 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินและพื้นที่ปลูกจริงของยางพารารายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
นากลาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	192,784 (100.00%)	84,030 (100.00%)	68,325 (100.00%)	345,139 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5,613 (2.91%)	4,739 (5.64%)	167 (0.24%)	10,519 (3.05%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	187,171 (97.09%)	-	-	187,170 (54.23%)
นาวัง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	37,210 (100.00%)	52,133 (100.00%)	23,740 (100.00%)	113,083 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5,171 (13.9%)	3,831 (7.35%)	353 (1.49%)	9,355 (8.27%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	32,039 (86.1%)	-	-	32,039 (28.33%)
โนนสัง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	151,586 (100.00%)	1,057 (100.00%)	109,263 (100.00%)	261,906 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	7,953 (5.25%)	146 (13.81%)	-	8,099 (3.09%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	143,633 (94.75%)	-	-	143,634 (54.84%)
เมืองหนองบัวลำภู	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	424,440 (100.00%)	16,202 (100.00%)	157,874 (100.00%)	598,516 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	18,426 (4.34%)	1,114 (6.88%)	1,189 (0.75%)	20,729 (3.46%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	406,014 (95.66%)	-	-	406,014 (67.84%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				รวม
		S1	S2	S3	N	
ศรีบุญเรือง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	272,481 (100.00%)	121,930 (100.00%)	132,435 (100.00%)	526,846 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	12,303 (4.52%)	12,252 (10.05%)	10 (0.01%)	24,565 (4.66%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	260,178 (95.48%)	-	-	260,178 (49.38%)
สุวรรณคูหา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	93,414 (100.00%)	99,718 (100.00%)	105,433 (100.00%)	298,565 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	7,110 (7.61%)	16,994 (17.04%)	1,498 (1.42%)	25,602 (8.58%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	86,304 (92.39%)	-	-	86,304 (28.91%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	1,171,915 (100.00%)	375,070 (100.00%)	597,070 (100.00%)	2,144,055 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	56,576 (4.83%)	39,076 (10.42%)	3,217 (0.54%)	98,869 (4.61%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	1,115,339 (95.17%)	-	-	1,115,339 (52.02%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 322,318 ไร่ และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 14,553 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			อ้อยโรงงาน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
นากลาง	56,311	767	57,078	1,421	-	1,421
นาวัง	4,195	66	4,261	-	-	-
โนนสัง	76,876	264	77,140	-	-	-
เมืองหนองบัวลำภู	114,137	8,391	122,528	3,676	-	3,676
ศรีบุญเรือง	36,657	5,215	41,872	9,456	-	9,456
สุวรรณคูหา	18,802	637	19,439	-	-	-
รวม	306,978	15,340	322,318	14,553	-	14,553

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง และอำเภอโนนสัง เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารา มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 มะขามเปรี้ยวพันธุ์ฝักยักษ์

1) ลักษณะทั่วไป

มะขามเปรี้ยว เป็นไม้พุ่มบ้านไทยขนาดใหญ่ สูงประมาณ 6-20 เมตร ขนาดทรงพุ่มแน่นและแผ่เป็นวงกลม ขนาดประมาณ 18-20 เมตร ลำต้นแข็งแรง มีเปลือกสีน้ำตาลอ่อนและแตกสะเก็ดเป็นร่องเล็กซึ่งใช้จำแนกพันธุ์ได้ เปลือกมักจะห้อยลง

ใบมะขามเปรี้ยวฝักยักษ์มีลักษณะเป็นใบรวม จะออกเป็นใบคู่เรียงตามก้านใบ ก้านหนึ่งมีประมาณ 10-18 คู่ ลักษณะของใบย่อย เป็นรูปขอบขนาน ปลายและโคนใบโค้งมน มีสีเขียวแก่ ใบจะลู่และหุบในเวลาที่ไม่มีแสง ดอกขนาดเล็กสีเหลือง มีจุดประสีแดงอยู่ตรงกลางดอก

ออกดอกเป็นช่อยาวตามซอกใบและปลายกิ่ง ช่อดอกเป็นแบบ raceme ช่อหนึ่งมีดอก 10-15 ดอก ดอกมี 5 กลีบ มองเห็นชัดเพียง 3 กลีบ ส่วนอีก 2 กลีบ มองเห็นเพียงเป็นเกล็ดเล็กอยู่ด้านหลังดอก ดอกเป็นแบบสมบูรณ์เพศ ดอกมีรสเปรี้ยว ออกดอกช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม

ฝักแก่ช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม ผลเป็นแบบแบน โค้งงอ เปลือกหนาไม่แตก มีสีน้ำตาลปนเขียว เปลือกเมื่อแก่เป็นสีน้ำตาลอมเทา ข้างในผลมีเนื้อ ฝักดิบมีสีเหลืองนวล เมื่อสุกเนื้อจะเปื่อยสีน้ำตาลแก่ ผลมีขนาดโตมาก เมล็ดอ่อนมีสีเขียว จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอมดำเมื่อแก่ ใน 1 ฝัก มีเมล็ดตั้งแต่ 5-12 เมล็ด ลักษณะเมล็ดใหญ่แบน

2) สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกมะขามเปรี้ยวพันธุ์ฝักยักษ์

ลักษณะดิน โดยทั่วไปสามารถขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด เป็นต้นว่า ดินทราย ดินเหนียว ดินลูกรัง แต่ดินที่เหมาะสมที่สุด คือ ดินร่วนปนทราย และควรมีการระบายน้ำที่ดีด้วย เป็นพืชทนแล้ง สามารถขึ้นได้ในที่ค่อนข้างแล้ง

สภาพภูมิอากาศ พื้นที่ปลูกที่เหมาะสมควรมีฝนตกและมีปริมาณน้ำฝนพอสมควร เพื่อให้มีการเจริญเติบโตดี และให้ผลผลิตสูง และในช่วงที่ฝักมะขามเริ่มจะแก่สภาพพื้นที่ปลูกควรจะไม่มีความฝนตก เพราะถ้ายังมีฝนตกจนถึงช่วงฝักแก่ จะทำให้คุณภาพของฝักมะขามไม่ดีเท่าที่ควร โดยเนื้อมะขามจะขึ้น ไม่แห้ง บางครั้งอาจเป็นสาเหตุให้มีเชื้อราที่เนื้อมะขาม

มะขามเปรี้ยวฝักยักษ์สามารถปลูกได้ในดินทุกชนิดที่มีการระบายน้ำได้ดี ต้องปลูกในสภาพกลางแจ้งที่แสงแดดได้ตลอดทั้งวัน คือไม่ชอบมีการบังร่มเงากัน ควรใช้ระยะแถวห่างกัน 8 เมตร ระยะต้นห่างกัน 8 เมตร จะได้จำนวน 25 ต้น ต่อพื้นที่ 1 ไร่ โดยรองกันหลุมด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก อัตรา 5-10 กิโลกรัมต่อต้น ร่วมกับปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อต้น

3) ผลผลิตของมะขามเปรี้ยวพันธุ์ฝักยักษ์

จากการวิเคราะห์การผลิตสินค้าเกษตรทางเลือกอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าการผลิตข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม พบว่า มะขามเปรี้ยวเป็นอีกหนึ่งสินค้าเกษตรทางเลือกที่น่าสนใจ ซึ่งพันธุ์ที่เป็นที่นิยมปลูก คือ มะขามเปรี้ยวพันธุ์ฝักยักษ์หรือมะขามเปรี้ยวยักษ์พื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอนาวัง อำเภอศรีบุญเรือง และอำเภอนากลาง โดยการผลิทมะขามเปรี้ยวยักษ์ในรูปของมะขามสุกแกะเมล็ด หรือมะขามเปียก มีต้นทุนเฉลี่ย 5,698 บาทต่อไร่ ให้ผลตอบแทนสุทธิ 2,395 บาทต่อไร่ โดยเริ่มให้ผลตอบแทนในปีที่ 3 และเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ระยะยาว

3.2 มะม่วง

1) ลักษณะทั่วไป

ลำต้น เป็นพรรณไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ แตกกิ่งก้านสาขาออกไปรอบต้นมากมาย เปลือกของลำต้นจะมีสีน้ำตาลอมดำ พื้นผิวเปลือกขรุขระ เป็นร่องไปตามแนวยาวของลำต้น

ใบ ลักษณะของใบเป็นรูปหอก มีสีเขียวเข้ม เป็นไม้ใบเดี่ยวจะออกเรียงกันเป็นคู่ ตามก้านใบ ขอบใบเรียบไม่มีหยัก ปลายใบแหลม ส่วนโคนใบมน เนื้อใบค่อนข้างจะหนา

ดอก ดอกออกเป็นช่อ ช่อหนึ่งมีประมาณ 15-20 ดอก ลักษณะของดอกเป็นสีเหลืองอ่อน หรือสีนวลเป็นดอกที่มีขนาดเล็ก

ผล เมื่อดอกโรยก็จะติดผล มีลักษณะต่างกันแล้วแต่ละพันธุ์ เช่น บางที่มีเป็นรูปมนรี ยาวรี หรือเป็นรูปกลมป้อม ผลอ่อนมีเป็นสีเขียว เมื่อแก่หรือสุกเต็มที่จะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองสด ภายในผล มีเมล็ด ผลหนึ่งมีเมล็ดเดียว

2) การขยายพันธุ์

เป็นพันธุ์ไม้กลางแจ้ง ที่ชอบแสงแดดจัด เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนผสมพิเศษ ขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ด ตอนกิ่ง หรือการทาบกิ่ง

3) พันธุ์มะม่วงที่นิยมปลูก

มะม่วงแต่ละพันธุ์จะมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกันไป ซึ่งมะม่วงที่นิยมปลูกและบริโภค นั้นมีเพียงไม่กี่ชนิด ดังนั้นการจะเลือกปลูกมะม่วงพันธุ์ใดจึงขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาด ซึ่งพันธุ์ ที่ได้รับความนิยม ได้แก่

พันธุ์เขียวเสวย เป็นที่ต้องการของตลาด มีรสชาติมัน เหมาะสำหรับรับประทานผลดิบในระยะผลแก่จัด เป็นพันธุ์ที่ให้ผลดก ชอบที่แจ้ง แต่การเจริญเติบโตและการแตกกิ่งค่อนข้างช้า มีความต้านทานต่อโรคและแมลงได้ดี แต่ไม่ทนต่อโรครอยางไหล ลักษณะผลค่อนข้างกลมเรียวยาว ปลายงอนเล็กน้อย ผลดิบเปลือกมีสีเขียวเข้มและออกนวลเมื่อแก่ รสชาติมัน เนื้อมีสีขาว ละเอียดย กรอบ มีเสี้ยนค่อนข้างน้อย เมล็ดลีบ ผลอ่อนมีรสเปรี้ยว เมื่อผลสุกเปลือกมีสีเขียวปนเหลือง เนื้อสีเหลือง รสหวาน

พันธุ์น้ำดอกไม้ เป็นมะม่วงประเภทรับประทานผลแบบสุก เจริญเติบโตดี ออกดอกง่ายและดก สามารถบังคับให้ออกดอกนอกฤดูได้ดี ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ ค่อนข้างกลมยาว ปลายผลแหลม มีผิวเรียบ เปลือกบางเปราะ มีต่อมกระจายอยู่ห่าง ๆ ทั่วผล ผลดิบเปลือกมีสีเขียว นวล เนื้อมีสีขาว แน่น เมล็ดแบนยาว มีรสเปรี้ยวจัด เมื่อผลสุกเปลือกมีสีเขียวอมเหลืองถึงเหลือง ข้ำง่าย รสหวาน มีเสี้ยนค่อนข้างน้อย

พันธุ์แรด เป็นมะม่วงพันธุ์เบา ทนต่อโรคแมลงและสภาพแวดล้อมได้ดี ติดผลดก ผลแก่เร็ว ผลมีขนาดปานกลาง ลักษณะกลม ปลายผลเรียวยาวแหลมเล็กน้อยและมน ผิวเป็นคลื่นไม่เรียบ จะมีลักษณะเด่นที่เห็นได้ชัด คือ มีนออยู่บริเวณส่วนบนของผล เปลือกค่อนข้างหนาและเหนียว ผลดิบเปลือกมีสีเขียว นวล เนื้อมีสีขาวปนเหลือง เนื้อหยาบ กรอบ และหนา ผลอ่อนมีรสเปรี้ยวจัด ผลแก่ มีรสอมเปรี้ยวเล็กน้อย มีเสี้ยนค่อนข้างมาก เมื่อผลสุกเปลือกมีสีเหลืองเข้ม เมล็ดมีรูปร่างค่อนข้างสั้น และมีเสี้ยนติดเมล็ดมาก

พันธุ์แก้ว เป็นพันธุ์พื้นบ้านของไทย เจริญเติบโตเร็ว ทนทานต่อโรคแมลงและสภาพแวดล้อมได้ดี เหมาะต่อสภาพไร่ที่มีการดูแลรักษาน้อย ติดผลดก ผลแก่ช้า ลักษณะผลค่อนข้างกลมป้อม ผลดิบเปลือกมีสีเขียวเข้มและหนาปานกลาง เนื้อสีขาว หยาบ มีแป้งมาก ผลสุกเปลือกมีสีเหลือง เนื้อสีเหลืองเข้ม แน่น มีรสหวาน เมล็ดค่อนข้างโต

พันธุ์โชคอนันต์ เป็นพันธุ์ที่มีการติดผลลักษณะเป็นพวง ลักษณะเด่นของมะม่วงพันธุ์นี้ คือ การออกดอกทะวาย สามารถออกดอกได้ตลอดปี ติดผลง่าย เปลือกหนา เนื้อแน่น เป็นพันธุ์ที่สามารถทำให้ติดผลนอกฤดูได้ง่ายกว่าพันธุ์อื่น ผลดิบเปลือกมีสีเขียวอ่อน ผิวเรียบ รสชาติจัด ผลสุกเปลือกสีเหลืองส้ม เนื้อแน่นแข็ง รสหวาน มีเสี้ยนน้อย

พันธุ์หนังกกลางวัน เป็นมะม่วงพันธุ์หนักที่ให้ผลดก โดยเฉพาะต้นที่มีอายุมาก ๆ จะยิ่งให้ผลดกมาก ทนทานต่อโรคและแมลงได้ดี ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ รูปร่างยาวเรียว เปลือกค่อนข้างหนาและเหนียว ผิวเรียบ ผลดิบมีเปลือกสีเขียวเข้ม เนื้อสีขาวนวล ละเอียด กรอบ มีเสี้ยนน้อย รสเปรี้ยว เมื่อแก่จัดรสมันอมเปรี้ยว ผลสุกเปลือกและเนื้อมีสีทอง เนื้อละเอียด แน่น มีเสี้ยนน้อย รสหวาน เมล็ดยาวแบนมีเสี้ยนติดกับเมล็ดเล็กน้อย

พันธุ์กร่อง เป็นพันธุ์ที่นิยมรับประทานผลสุก ให้ผลดก ผลมีขนาดค่อนข้างเล็ก ทรงยาวแบนเล็กน้อย มีร่องเป็นแนวยาวที่ด้านท้องอย่างเห็นได้ชัด เปลือกบาง ผลดิบเปลือกมีสีเขียวเนื้อสีขาวนวลละเอียด มีเสี้ยนน้อย รสเปรี้ยวจัด ผลสุกเปลือกมีสีเหลืองทองและเขียวอ่อน เนื้อสีเหลืองทอง ละเอียด แน่น ฉ่ำน้ำ มีเสี้ยนมากปานกลาง รสหวาน เมล็ดแบนยาว

พันธุ์ฟ้าลั่น มีลักษณะเด่น คือ ติดผลค่อนข้างดีและเก็บขายได้ตั้งแต่ผลยังอ่อน แต่มีข้อเสียคือ ผลแตกง่ายถ้ามีฝนตก ผลมีลักษณะยาวปลายเรียวแหลม เปลือกหนาไม่เหนียว ผลดิบเปลือกมีสีเขียว เนื้อสีขาวนวล หยาบ กรอบ มีเสี้ยนค่อนข้างน้อย รสมันตั้งแต่ผลเล็ก ๆ กระทั่งผลแก่จัด ผลสุกเปลือกมีสีเขียวปนเหลือง เนื้อมีสีเหลือง ละเอียด มีเสี้ยนน้อย รสหวานไม่จัดเมล็ดมีรูปร่างยาวแบน

พันธุ์หนองแขง เป็นมะม่วงไทยที่มีถิ่นกำเนิดบริเวณอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ต้นเจริญเติบโตเร็ว ทรงพุ่มค่อนข้างทึบ การแตกใบมีลักษณะเป็นหลายฉัตร ออกดอกติดผลดี เปลือกค่อนข้างหนา ผลดิบเปลือกมีสีเขียวนวล เนื้อสีขาว มีเสี้ยนน้อย ผลอ่อนมีรสมันจัด เมื่อแก่มีรสมันกรอบ ผลสุกเปลือกมีสีเหลือง เนื้อสีเหลือง ละเอียด รสหวานซัด

3.3 ลำไย

1) ลักษณะทั่วไป

ลำไย เป็นผลไม้ชนิดหนึ่ง เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ต้นมีทรงพุ่มทึบ ลำต้นเนื้อไม้แข็ง มีเปลือกแข็ง ใบมีลักษณะทรงรี ดอกมีสีขาวอมเหลือง มีกลิ่นหอม ผลมีลักษณะทรงกลมเล็ก ผิวเปลือกบางสาก ผลอ่อนมีสีน้ำตาลอมเขียว เมื่อผลสุกจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ภายในผลจะมีเนื้อนุ่ม ฉ่ำน้ำ มีสีขาวหรือสีชมพู ตามสายพันธุ์ มีเมล็ดกลมสีดำอยู่ข้างใน มีรสชาติหวานกรอบ มีกลิ่นหอม ประเทศไทยมีลำไยหลายสายพันธุ์ นิยมปลูกในภาคเหนือ จังหวัดที่มีชื่อเสียง คือ จังหวัดลำพูน

ลำต้น เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง มีทรงพุ่มทึบ ลำต้นมีลักษณะกลม ๆ เนื้อไม้แข็งมีสีแดง เปลือกแข็งมีผิวขรุขระ มีสีน้ำตาลปนเทา

ใบ เป็นใบเดี่ยว ออกใบสลับตรงข้าม มีลักษณะทรงรูปหอก โคนมนปลายเรียวรี แหลม ใบด้านบนมีสีเขียว พื้นผิวเป็นมัน ใบด้านล่างมีสีอ่อนกว่า

ดอก ออกเป็นช่อ จะมีดอกออกเป็นกระจุก ดอกมีสีขาวอมเหลือง เล็กฝอย กลีบเลี้ยงมีสีเขียวปนเหลือง มีกลิ่นหอม มีก้านดอกยาว ดอกออกตามลำต้น บนกิ่งหรือบนยอดกิ่ง

ผล มีลักษณะทรงกลมเล็ก ผิวเปลือกบางสาก ผลอ่อนมีสีน้ำตาลปนสีเขียว เมื่อผลสุกจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล ภายในผลจะมีเนื้อนุ่มฉ่ำน้ำ มีสีขาวหรือสีชมพู ตามสายพันธุ์ มีรสชาติหวานกรอบ มีกลิ่นหอมอร่อย มีเมล็ดสีดำกลมอยู่ข้างในเนื้อ

เมล็ด มีลักษณะรูปกลม ๆ อยู่ข้างในเนื้อ เมล็ดแข็งล่อนมีสีดำ มีผิวเรียบลื่นเป็นมัน

2) สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกลำไย

ดิน ลำไยสามารถขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด แม้กระทั่งดินลูกรังแต่ดินที่ลำไยชอบมากคือ ดินร่วนปนทราย และดินตะกอน ซึ่งเกิดจากตะกอนกรวด หิน ดิน ทราย อินทรีย์วัตถุที่น้ำพัดพา มาเกิดการทับถมของอินทรีย์วัตถุ ซึ่งจะสังเกตได้จากต้นลำไยที่ปลูกตามที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง ในเขต จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน เจริญองงามและให้ผลผลิตดี ดินที่ปลูกลำไยควรมีหน้าดินลึก การระบายน้ำดี สำหรับค่าของความเป็นกรด-ด่าง (pH) เท่ากับ 6

อุณหภูมิ โดยทั่วไปลำไยต้องการอากาศค่อนข้างเย็น อุณหภูมิที่สามารถเจริญเติบโตได้ อยู่ระหว่าง 4-30 องศาเซลเซียส และต้องการอุณหภูมิต่ำ (10-20 องศาเซลเซียส) ในฤดูหนาว ช่วงหนึ่งคือประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคมเพื่อการออกดอก ซึ่งจะสังเกตว่าถ้าปีไหนอากาศ หนาวเย็นนาน โดยไม่มีอากาศอบอุ่นเข้ามาแทรกลำไยจะมีการออกดอกติดผลดี

น้ำและความชื้น น้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการเจริญเติบโตของต้นลำไยในแหล่งปลูกลำไย ควร มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยประมาณ 1,250 มิลลิเมตรต่อปี และควรมีการกระจายตัวของฝนดี ประมาณ 100 - 150 วันต่อปี แต่อย่างไรก็ตามในบางช่วงลำไยต้องการน้ำน้อย คือในช่วงก่อนออกดอก แต่ในช่วงออกดอกติดผลลำไยต้องการน้ำมาก

แสง แหล่งปลูกลำไยต้องโล่งแจ้ง มีแสงแดดส่องตลอดเวลา

3.4 ยุคาลิปตัส

1) ลักษณะทั่วไป

ลำต้น เป็นไม้ขนาดกลางถึงขนาดใหญ่มีความสูง 24-26 เมตร และอาจสูงถึง 50 เมตรความโตทางเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-2 เมตร หรืออาจโตมากกว่านี้ รูปทรงสูงเปลาตรงมีกิ่งก้าน น้อย

ใบ เป็นคู่ตรงข้ามเรียงสลับกันลักษณะใบเป็นรูปหอกมีขนาด 2.5-12x0.3-0.8 นิ้ว ก้าน ใบยาวใบสีเขียวอ่อนทั้งสองด้าน บางครั้งมีสีเทาใบบางห้อยลงเส้นใบมองเห็นได้ชัด

เปลือก มีลักษณะเรียบเป็นมันมีสีเทาสลับสีขาวและน้ำตาลแดงเป็นบางแห่ง เปลือก นอกจะแตกร่อนเป็นแผ่นหลุดออกจากผิวของลำต้นเมื่อแห้งและลอกออกได้ง่าย ในขณะที่สดหลังจากการ ตัดเปลือกนอกหนาประมาณ 1/2 เซนติเมตร

เมล็ด ขนาดเล็กกว่า 1 มิลลิเมตร สีเหลืองเมล็ด 1 กิโลกรัมมีเมล็ดประมาณ 1-200,000 เมล็ด

ช่อดอก เกิดที่ข้อต่อระหว่างกิ่งกับใบมีก้านดอกเรียวยาวและมีก้านย่อยแยกไปอีก ออกดอกเกือบตลอดปีขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้นไม้ บางครั้งมีทั้งดอกตูมดอกบานผลอ่อนและผล แก่ในกิ่งเดียวกันออกดอกปีละ 7-8 เดือน เหมาะกับการเลี้ยงผึ้ง

ผลมีลักษณะครึ่งวงกลมหรือรูปถ้วยมีขนาด 0.2-0.3x0.2-0.3 นิ้วผิวนอกแข็งเมื่อยัง อ่อนอยู่จะมีสีเขียวและจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เมื่อแก่เมื่อผลแก่ปลายผลจะแยกออกทำให้เมล็ดที่อยู่ ภายในร่วงหล่นออกมา ลักษณะเนื้อไม้ไม่มีแก่นสีน้ำตาลกระพี้สีน้ำตาลอ่อน และแก่นสีแตกต่างเห็นได้ ชัดไม้อยู่คาลิปตัส คามาลดูเลนซิส ที่มีอายุมากขึ้น จะมีสีน้ำตาลแดงเข้มกว่าไม้อายุอ่อน เนื้อไม้มี ลักษณะค่อนข้างละเอียดเสี้ยนสน (interlocked grain) บางครั้งบิดไปตามแนวลำต้นเนื้อไม้ มีความถ่วงจำเพาะอยู่ระหว่าง 0.6-0.9 ในสภาพแห้งซึ่งขึ้นอยู่กับอายุของไม้ เนื้อไม้แตกง่าย หลังจาก

ตัดฟันตามแนวยาวขนานลำต้น แต่ถ้าทำให้ถูกหลักวิธีก็สามารถนำมาเลื่อยทำเครื่องเรือนและก่อสร้างได้

2) สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกยูคาลิปตัส

ควรเป็นพื้นที่ค่อนข้างราบมีการระบายน้ำได้ดี ลักษณะดินควรเป็นดินร่วนปนทราย มีชั้นดินลึกมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง รวมทั้งปฏิกิริยาของดินค่อนข้างเป็นกรดโดยมีค่า pH 5-6 ที่สำคัญพื้นที่ที่จะปลูกไม่ควรอยู่ในบริเวณที่มีฝนตกชุก มีปริมาณน้ำฝนมากหรือมีความชุ่มชื้นสูงและเป็นพื้นที่ชื้นแฉะอยู่เสมอ ถ้าเป็นพื้นที่เชิงเขาหรือบนเขา ควรเลือกเนินเขาที่มีความลาดชันน้อยและไม่ควรเลือกพื้นที่ที่เป็นเขาหินปูน

จะเห็นได้ว่ายูคาลิปตัสเป็นไม้โตเร็วที่มีลักษณะเด่นพิเศษ ที่สามารถปลูกได้แทบทุกสภาพพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่นั้นจะมีสภาพเป็นดินทรายดินลูกรังหรือดินร่วนปนทราย สภาพดินมีความเป็นกรดเล็กน้อย รวมทั้งพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งและมีน้ำท่วมขังไม่มากหรือนานเกินไป ซึ่งปัจจัยการเจริญเติบโตของไม้ยูคาลิปตัสที่ปลูกในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน

3) การลงทุนและผลผลิตของยูคาลิปตัส

การศึกษาการลงทุนและผลตอบแทนการปลูกยูคาลิปตัสรอบตัดฟัน 5 ปี ของกลุ่มวนวัฒนวิจัยกรมป่าไม้ (2544) ในระยะปลูกที่แตกต่างกัน 3 ระยะปลูก มีค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนดังต่อไปนี้

- ระยะปลูก 2x2 เมตร (400 ต้นต่อไร่) เมื่ออายุ 5 ปี ยูคาลิปตัสให้ผลผลิตเฉลี่ย 13.58 ต้นต่อไร่ (ส่วนเพาะชำกล้าไม้, 2554) คิตรายการประกันขั้นต่ำ 1,200 บาทต่อต้น คิดเป็นรายได้จากการขายยูคาลิปตัส 16,296 บาทต่อไร่ มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 8,027 บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกและการดูแลรักษา ได้แก่ ค่าเตรียมพื้นที่ ค่ากล้าไม้ (ใช้ราคามาตรฐานของสำนักงบประมาณ พ.ศ. 2556) ค่าปลูก ค่าปุ๋ย และแรงงาน ค่าตายหลุมรอบโคน ค่ากำจัดวัชพืช (2 ครั้งต่อปี) และค่าไถพรวน นอกจากนี้ยังมีค่าตัดฟัน และค่าขนส่งไปยังแหล่งรับซื้อ เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วคงเหลือกำไรสุทธิ 8,269 บาทต่อไร่

- ระยะปลูก 2x3 เมตร (266 ต้น/ไร่) เมื่ออายุ 5 ปี ยูคาลิปตัสให้ผลผลิตเฉลี่ย 13.53 ต้นต่อไร่ (ส่วนเพาะชำกล้าไม้, 2554) คิตรายการประกันขั้นต่ำ 1,200 บาท/ต้น คิดเป็นรายได้จากการขายยูคาลิปตัส 16,236 บาทต่อไร่ มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 7,541 บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูก และการดูแลรักษา ได้แก่ ค่าเตรียมพื้นที่ ค่ากล้าไม้ (ใช้ราคามาตรฐานของสำนักงบประมาณ พ.ศ. 2556) ค่าปลูก ค่าปุ๋ย และแรงงาน ค่าตายหลุมรอบโคน ค่ากำจัดวัชพืช (2 ครั้งต่อปี) และค่าไถพรวน นอกจากนี้ยังมีค่าตัดฟัน และค่าขนส่งไปยังแหล่งรับซื้อ เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วคงเหลือกำไรสุทธิ 8,694 บาทต่อไร่

- ระยะปลูก 3x3 เมตร (178 ต้นต่อไร่) เมื่ออายุ 5 ปี ยูคาลิปตัสให้ผลผลิตเฉลี่ย 14.11 ต้นต่อไร่ (ส่วนเพาะชำกล้าไม้, 2554) คิตรายการประกันขั้นต่ำ 1,200 บาทต่อต้น คิดเป็นรายได้จากการขายยูคาลิปตัส 16,932 บาทต่อไร่ มีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 7,375 บาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูก และการดูแลรักษา ได้แก่ ค่าเตรียมพื้นที่ ค่ากล้าไม้ (ใช้ราคามาตรฐานของสำนักงบประมาณ พ.ศ. 2556) ค่าปลูก ค่าปุ๋ย และแรงงาน ค่าตายหลุมรอบโคน ค่ากำจัดวัชพืช (2 ครั้งต่อปี) และค่าไถพรวน นอกจากนี้ยังมีค่าตัดฟัน และค่าขนส่งไปยังแหล่งรับซื้อ เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้ว คงเหลือกำไรสุทธิ 9,556 บาทต่อไร่

จากการศึกษาการปลูกยูคาลิปตัส พบว่า ที่ระยะปลูก 3x3 เมตร รอบตัดฟัน 5 ปี มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนน้อยที่สุด และมีรายได้จากการขายยูคาลิปตัสมากที่สุด เมื่อเทียบกันทั้ง 3 ระยะปลูก ดังนั้น สำหรับยูคาลิปตัส รอบตัดฟัน 5 ปี ระยะปลูกที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า และเหมาะสมที่สุดคือระยะปลูก 3x3 เมตร

3.5 พืชสมุนไพร

ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพจากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น ขมิ้นชัน

ขมิ้นชัน เป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ระหว่างรอการเติบโตของพืชหลักได้ โดยพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภูมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 134,089 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอนากลาง อำเภอนาวัง อำเภอนอนสรง อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง และอำเภอสวรรคคูหา

4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 194 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอนาวัง ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดินและปุ๋ย พันธุ์ข้าว โดยรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และ ควรส่งเสริมการปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน

2) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 250,990 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอนอนสรง อำเภอสวรรคคูหา และกระจายตัวทุกอำเภอ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูกควรเพิ่มการสนับสนุนด้านการชลประทาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ทำให้ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรทฤษฎีใหม่

3) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ มีประมาณล้านกว่าไร่ ซึ่งประสบปัญหาข้าชากน้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตร

และสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสมและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยหันมาปลูกมันสำปะหลังและยางพาราแทน แต่ในอนาคตเกษตรกรสามารถกลับมาปลูกข้าวหรือทำการเกษตรแบบผสมผสานได้เหมือนเดิม

4.2 อ้อยโรงงาน

1) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 398,852 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอศรีบุญเรือง อำเภอเมืองหนองบัวลำภู และอำเภอนากลาง เกษตรกรยังคงปลูกอ้อยโรงงานได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก การสนับสนุนด้านการพัฒนาในด้านคุณภาพของที่ดินและระบบชลประทาน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกร ในการใช้ที่ดินทำให้ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินในไร่อ้อยเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต

2) **พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงานอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดของพืชชนิดใหม่

3) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว และยางพารา เป็นต้น ทั้งนี้ ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรในการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรมและสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกอ้อยโรงงานเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำและผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.3 มันสำปะหลัง

1) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 10,079 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอสวรรคคูหา อำเภอนากลาง และอำเภอศรีบุญเรือง ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตมันสำปะหลังคุณภาพดีที่สำคัญของจังหวัด ควรมีการจัดการดินและปุ๋ย ท่อนพันธุ์ คุณภาพดี โดยรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่เพื่อเน้นการลดต้นทุนการผลิตและส่งเสริมให้เกษตรกรเป็น Smart Farmer พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ ส่งเสริมการแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่า แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP)

2) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 44,042 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง และอำเภอโนนสัง เกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดาน การสนับสนุนอินทรีย์วัตถุหรือการไถระเบิดดาน ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินและการตรวจวิเคราะห์ดินอยู่เสมอจะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง

3) **พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดินสนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสมให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดของพืชชนิดใหม่

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทนเช่น ข้าว และยางพารา เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรด้านการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เกิดเสื่อมโทรมและสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกมันสำปะหลังเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำ และผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

4.4 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 56,576 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง) และอำเภอโนนสัง เกษตรกรยังคงปลูกยางพาราได้ดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดิน ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินและการสนับสนุนอินทรีย์วัตถุจะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน สนับสนุนการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ให้เหมาะสมทำให้ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุมากและสนับสนุนให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า และใช้พื้นที่เพื่อผลิตอาหารบริโภคในครัวเรือน รวมถึงการสนับสนุนข้อมูลด้านการตลาดของพืชชนิดใหม่

3) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น ในส่วนนี้ ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจถึงสถานการณ์ด้านการเกษตรในปัจจุบัน โดยเฉพาะยางพาราเป็นพืช

ที่มีนโยบายลดพื้นที่ปลูกเนื่องจากมีปริมาณผลผลิตมากส่งผลให้ราคาตกต่ำ แต่ในอนาคตถ้าราคาดี และตลาดมีความต้องการเพิ่มมากขึ้นอาจจาสันับสนุนให้เกษตรกรกลับมาปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมการปกครอง. 2564. แนวเขตการปกครองจังหวัด อำเภอบ้านลาด. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2562. การใช้ที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2562. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).
- สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2564. แนวเขตปฏิรูปที่ดิน. (ไฟล์ข้อมูล).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
1	นากลาง	กุดดินจี่
2		กุดแห่
3		เก่ากลอย
4		ดงสวรรค์
5		ด่านช้าง
6		นากลาง
7		โนนเมือง
8		ฝั่งแดง
9		อุทัยสวรรค์
10	นาวัง	เทพศิรี
11		นาแก
12		นาเหล่า
13		วังทอง
14		วังปลาป้อม
15	โนนสัง	กุดคู่
16		โคกม่วง
17		โคกใหญ่
18		นิคมพัฒนา
19		โนนเมือง
20		โนนสัง
21		บ้านค้อ
22		บ้านถิ่น
23		ปางกู่
24		หนองเรือ
25	เมืองหนองบัวลำภู	กุดจิก
26		นาคำไฮ
27		นามะเฟือง
28		โนนขมิ้น
32		ป่าไม้งาม
33		โพธิ์ชัย
34		ลำภู
35		หนองบัว
36		หนองกัญศุนย์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
37		หนองสวรรค์
38		หนองหว้า
39		หัวนา
40	ศรีบุญเรือง	กุดสะเทียน
41		ทรายทอง
42		นากอก
43		โนนม่วง
44		โนนสะอาด
45		เมืองใหม่
46		ยางหล่อ
47		ศรีบุญเรือง
48		หนองกุงแก้ว
49		หนองแก
50		หนองบัวใต้
51		หันนางาม
52	สุวรรณคูหา	กุดผึ้ง
53		ดงมะไฟ
54		นาด่าน
55		นาดี
56		นาสี
57		บ้านโคก
58		บุญทัน
59		สุวรรณคูหา
รวม	6	59

ที่มา: กรมการปกครอง, 2564

ชุดดิน	เชียงคาน	Series Ch	กลุ่มชุดดินที่ 46
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 1-20 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่ที่เหลื่อค่างจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม รวมทั้งหินที่แปรสภาพต่าง ๆ เช่น หินดินดาน หินทรายแป้ง หินโคลน หินชนวน หินฟิลไลต์		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว		
ลักษณะสมบัติของดิน	<p>การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว</p> <p>เป็นดินตื้นหรือตื้นมากถึงชั้นลูกรังหนาแน่น ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนดินเหนียว ที่อาจปนลูกรัง สีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลปนแดงเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียวปนลูกรังหนาแน่นมาก สีแดงหรือสีแดงปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5) อาจพบชั้นหินที่ผุพังสลายตัวในตอนล่างของหน้าตัดดิน ลูกรังส่วนใหญ่เป็นเศษหินที่ถูกเคลือบด้วยสารประกอบออกไซด์ของเหล็ก</p>		
ข้อจำกัด	เป็นดินตื้นถึงชั้นลูกรังหนาแน่นและความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ที่มีความลาดชันสูงดินจะถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก ควรให้คงสภาพป่าหรือฟื้นฟูสภาพป่า		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
Ch	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเชียงคาน

ชุดดิน	ชุมพลบุรี	Series Chp	กลุ่มชุดดินที่ 38
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสังฐาน	สันดินริมน้ำของที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลิกมาก เนื้อดินเป็นพวกดินร่วนถึงทรายปนดินร่วน แล้วแต่ตะกอนที่น้ำพามาทับถมในแต่ละปี โดยแต่ละชั้นเนื้อดินและสีจะแตกต่างกันเห็นได้ชัดเจน เป็นสีน้ำตาล น้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลซีด จะพบจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 5.0-5.5) ในดินบน และเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ อาจจะได้รับเสียหายจากน้ำท่วม ในฤดูน้ำหลาก		
ข้อเสนอแนะ	โดยทั่ว ๆ ไปเหมาะสมในการปลูกพืชผักสวนครัวในช่วงฤดูแล้ง เพราะใกล้แหล่งน้ำ ในช่วงฤดูฝนอาจมีความเสียหายจากน้ำท่วมได้		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
							

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชุมพลบุรี

ชุดดิน	ชุมแพ	Series Cpa	กลุ่มชุดดินที่ 7
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพาที่บอบอยู่บนหินตะกอน		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเลวถึงเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้า	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับมาก ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียว ปนทรายแป้ง สีน้ำตาลปนเทาหรือน้ำตาล ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้งหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ในดินบน และเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ในดินล่าง พบชั้นวัตถุต้นกำเนิดดินพวกหินทรายแป้งในช่วงความลึก 100-150 เซนติเมตร.		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ควรมีการปรับปรุงสมบัติทางกายภาพและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยการใส่ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้น ถ้าปลูกพืชโดยอาศัยน้ำฝน ควรเลือกระยะเวลาปลูกที่เหมาะสมเพื่อลดอัตราเสี่ยงของการขาดแคลนน้ำ		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
							

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชุมแพ

ชุดดิน	คำบาง	Series Kg	กลุ่มชุดดินที่ 44
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1-12 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เกือบราบหรือที่เกือบราบ (peneplain)		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อหยาบ พวกหินทรายหรือหินในกลุ่ม		
การระบายน้ำ	ดีถึงค่อนข้างมากเกินไป		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ดี การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงดี		
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นทรายปนดินร่วนและเปลี่ยนเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทราย ในช่วงความลึก 100-150 เซนติเมตร ซึ่งเป็นชั้นสะสมอนุภาคดินเหนียว สีน้ำตาลและอาจพบจุดประสีต่าง ๆ ในดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง		
ข้อจำกัด	ดินเป็นทรายจัด ความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ ธาตุอาหารพืชในดินถูกชะล้างได้ง่าย เสี่ยงต่อความเสียหายจากการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูเพาะปลูก		
ข้อเสนอแนะ	ควรปรับปรุงบำรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์พวกปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด เพื่อปรับปรุงสมบัติของดินทั้งทางกายภาพและทางเคมี โดยจะช่วยให้ดินมีความสามารถในการอุ้มน้ำได้ดีขึ้น สามารถดูดซับธาตุอาหารในดินได้ดีขึ้น ควรใส่ปุ๋ยเคมีควบคู่กันไปด้วย เพื่อช่วยเพิ่มปริมาณธาตุอาหารในดิน และทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ดีขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินคำบาง

ชุดดิน	ภูพาน	Series Pu	กลุ่มชุดดินที่ 40
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงเนินเขา มีความลาดชัน 1-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนักของหินทราย		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง หรือแดงปนเหลือง อาจพบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือเหลืองปนแดงปริมาณเล็กน้อย อาจพบลูกรังปริมาณเล็กน้อยร่วมกับเศษหินทรายในหน้าตัดดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงกรดเล็กน้อย(pH 5.0-6.5) ในดินบน และกรดจัดมากถึงกรดจัด (pH 4.5-5.5) ในดินล่าง มักพบก้อนหินทรายลอยอยู่บนผิวดิน		
ข้อจำกัด	ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และจัดระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินภูพาน

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดหนองบัวลำภูจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
นาวัง	5,493.81	วังปลาป้อม	5,493.81
รวม	5,493.81		

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดหนองบัวลำภู

หน่วย: ล้าน ลบ.ม.

ลำดับ	อ่างเก็บน้ำ	ประเภท อ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำ ต่ำสุด	ระดับเก็บ กัก
1	อ่างเก็บน้ำ ห้วยเหล้ายาง	กลาง	เมือง หนองบัวลำภู	โนนทัน	0.12	2.469
2	อ่างเก็บน้ำห้วย น้ำบอง	กลาง	โนนสัง	โคกม่วง	2.18	20.8
รวม					2.3	23.269

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
นากลาง	339,708	สุวรรณคูหา (ต่อ)	
ฝั่งแดง	60,336	บ้านโคก	48,853
เก่ากลอย	47,664	นาด่าน	44,972
กุดดินจี่	47,289	นาสี	32,460
ดงสวรรค์	38,348	บุญทัน	24,898
อุทัยสวรรค์	37,950	กุดผึ้ง	18,983
กุดแห่	37,885	สุวรรณคูหา	14,268
ด่านช้าง	24,067	เมืองหนองบัวลำภู	227,551
นากลาง	23,781	กุดจิก	66,197
โนนเมือง	22,388	นาคำไฮ	52,070
สุวรรณคูหา	301,207	โนนขมิ้น	33,804
นาดี	59,564	หนองหว้า	21,409
ดงมะไฟ	57,209	หนองสวรรค์	14,392

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
เมืองหนองบัวลำภู (ต่อ)		นาวัง	109,403
หนองภัยศูนย์	13,159	นาแก	40,529
บ้านพร้าว	11,626	วังทอง	24,575
หนองบัว	7,655	วังปลาป้อม	21,707
หัวนา	3,365	นาเหล่า	15,666
นามะเฟือง	3,192	เทพศิรี	6,926
ป่าไม้งาม	433	โนนสัง	18,909
โพธิ์ชัย	194	บ้านค้อ	4,229
โนนทัน	55	กุดตุ้ม	3,590
ศรีบุญเรือง	192,862	นิคมพัฒนา	3,488
โนนม่วง	62,613	โคกม่วง	2,690
หนองกุงแก้ว	40,182	โนนเมือง	2,440
ยางหล่อ	35,217	บ้านถิ่น	2,027
หนองแก	32,574	หนองเรือ	445
กุดสะเทียน	14,218	รวม	1,189,640
โนนสะอาด	6,063		
นากอก	1,995		

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรจังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	ไร่
1	ข้าวนาปี	64,998	723,064
2	อ้อยโรงงาน	22,260	248,944
3	มันสำปะหลังโรงงาน	12,027	112,040
4	ยางพารา	6,442	83,096
5	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	3,392	31,114
6	ข้าวนาปรัง	3,312	29,225
7	ปาล์มน้ำมัน	999	8,477
8	ยูคาลิปตัส	246	1,948
9	ลำไย	326	1,451
10	มะม่วง	356	1,332
11	ทุเรียน	217	1,330
12	มะขาม	225	1,112
13	ผักอื่น ๆ	371	873
14	ไม้สัก	128	786
15	ไม้ยืนต้นอื่น ๆ	153	755
16	กล้วยน้ำว้า	174	579

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดหนองบัวลำภู

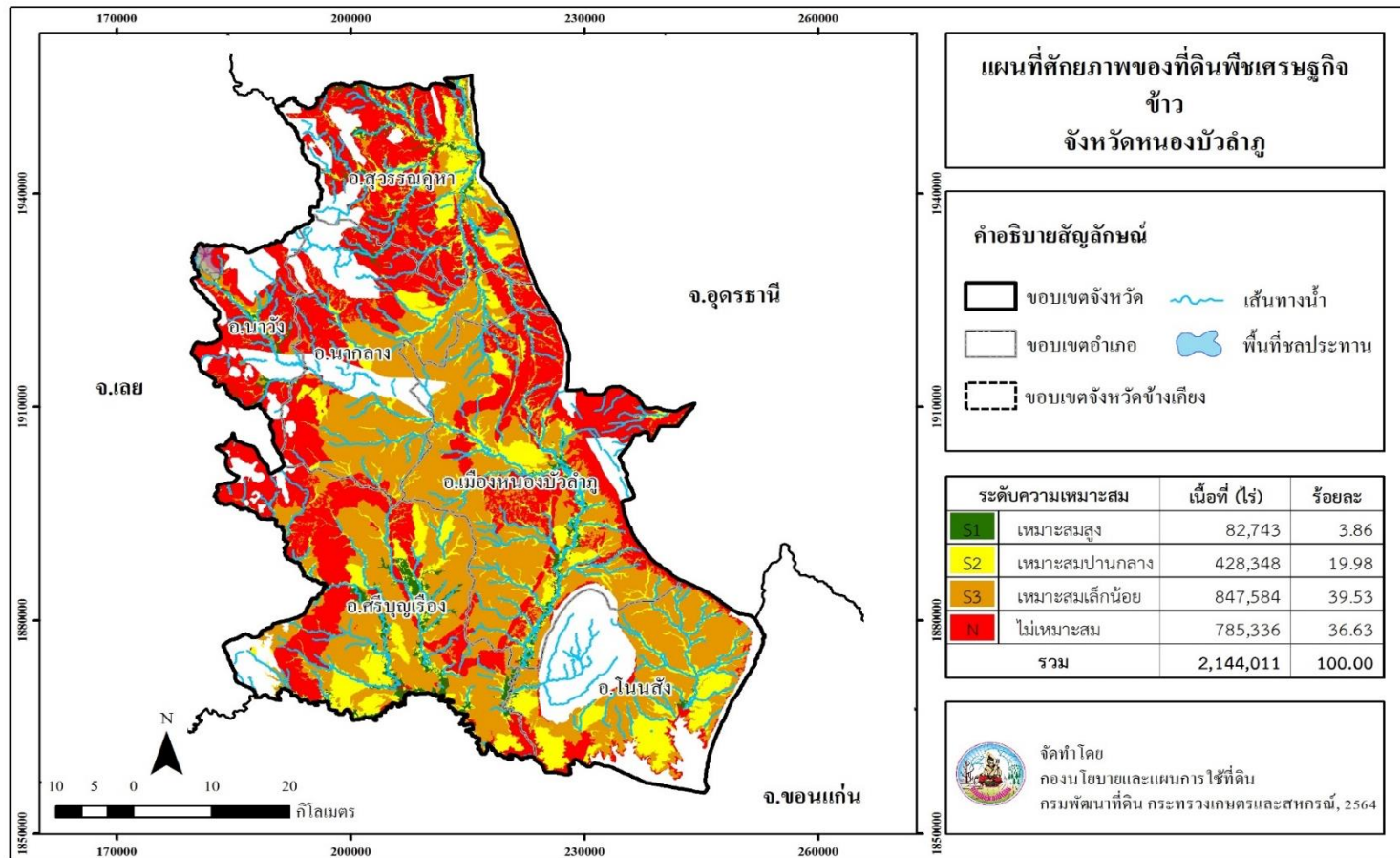
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	กระเจี๊ยบแดง	3	86	นากลาง
2	ยอบ้าน	2	21	ศรีบุญเรือง
3	พริกไทย	1	15	นาวัง
4	ตะไคร้หอม	1	9	เมืองหนองบัวลำภู
5	สมุนไพรอื่น ๆ	1	16	ศรีบุญเรือง
รวม		8	147	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

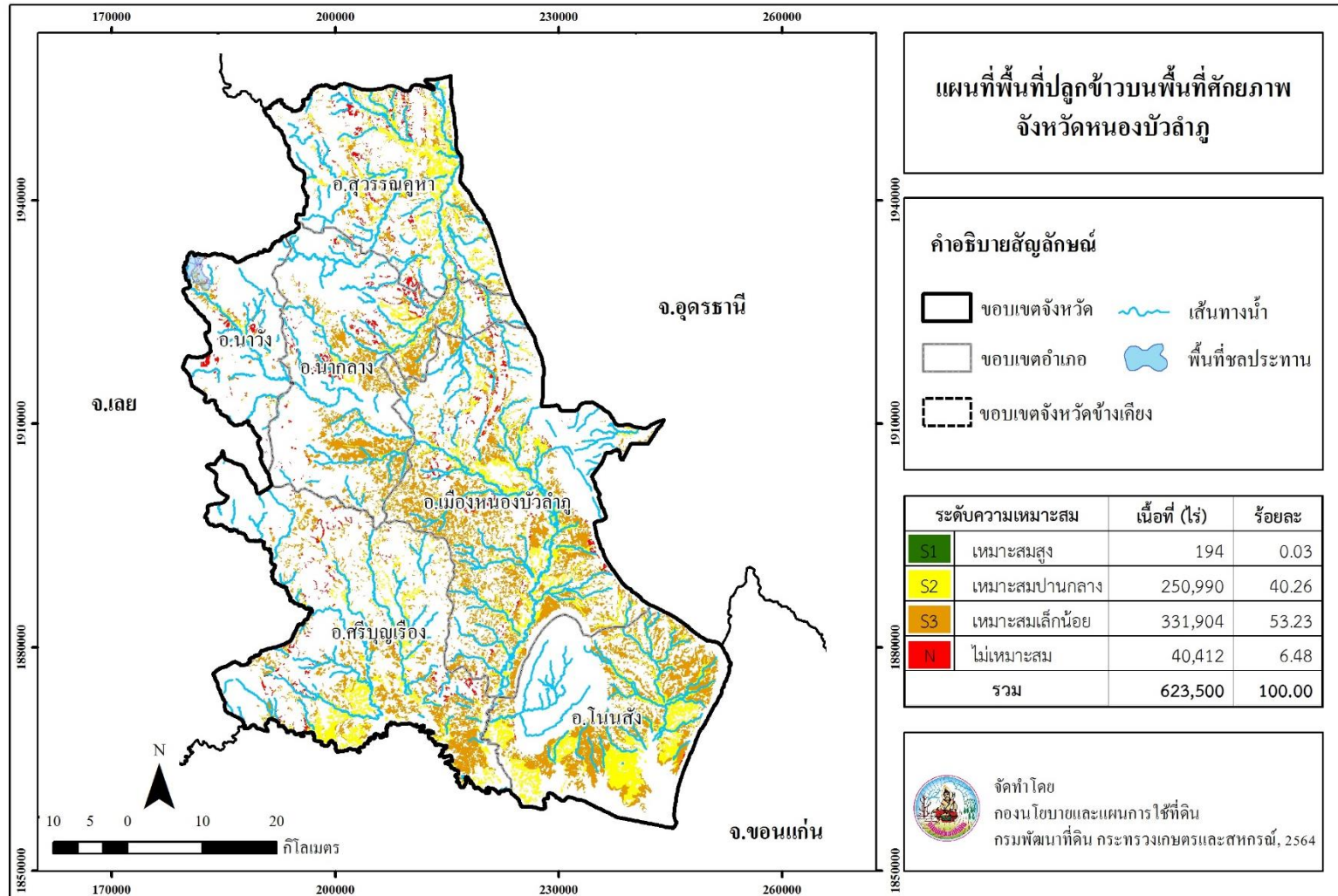
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
โรงงานผลิตมันเส้น	6	โรงงานด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	23
สหกรณ์การเกษตร	25	โรงสีขนาดกลาง	1
โรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ	2	โรงสีขนาดใหญ่	1
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	2	โรงสีขนาดเล็ก	3
โรงงานน้ำตาล	2		
สหกรณ์ประมง	1		
โรงงานไฟฟ้า	1		
โรงงานแปรรูปไม้ยางพารา	1		
รวม	40	รวม	28

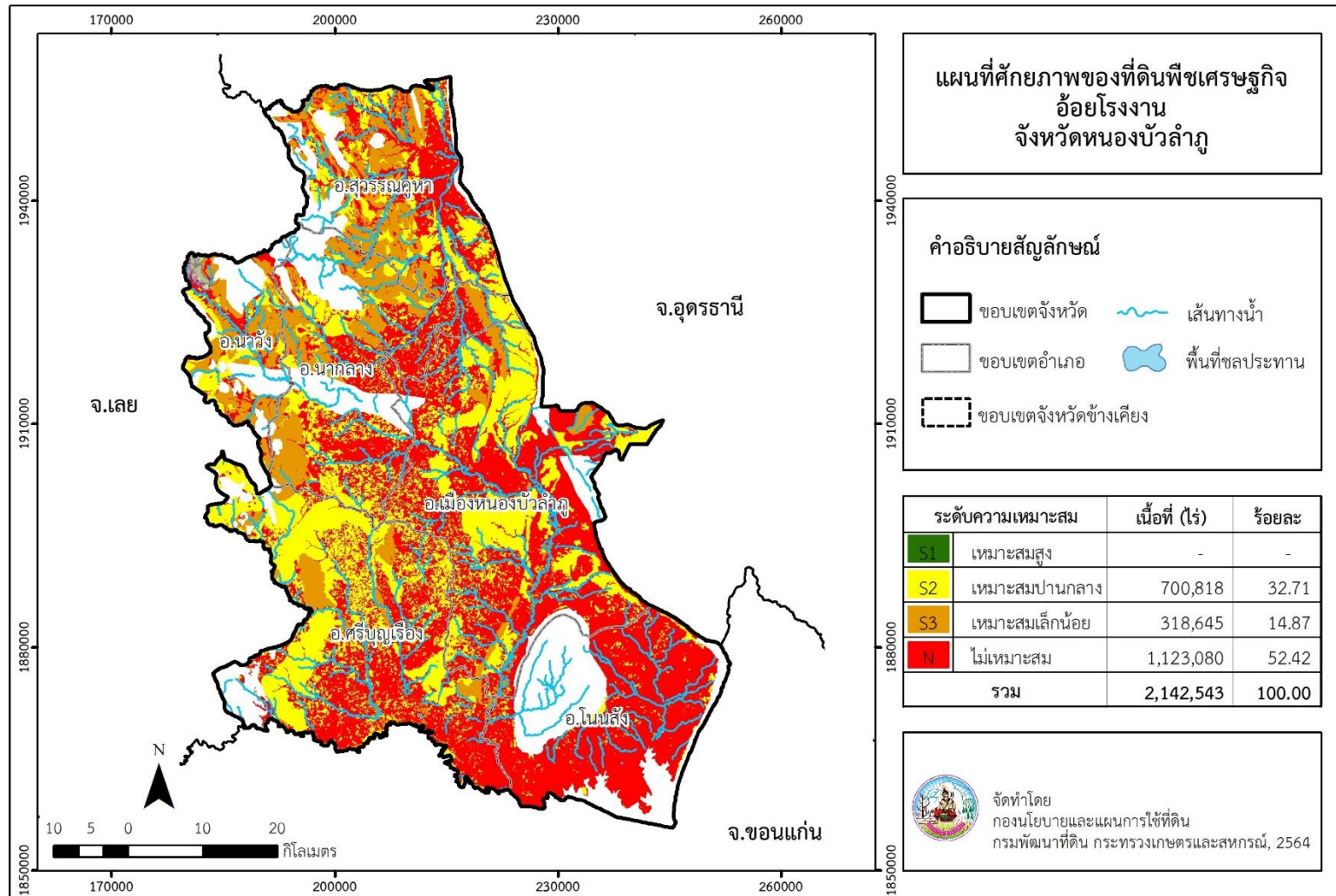
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

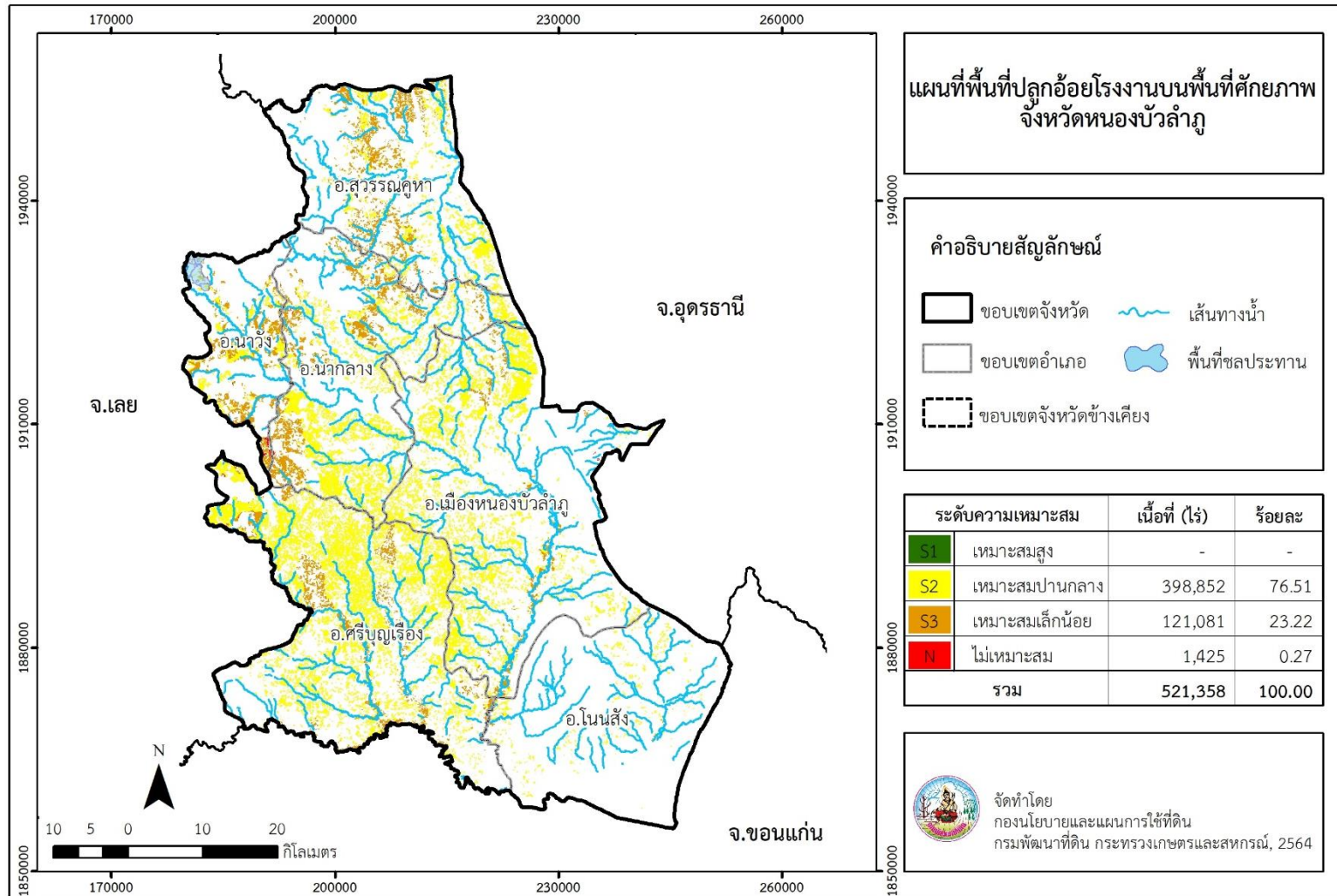
ภาพที่ 6 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดหนองบัวลำภู

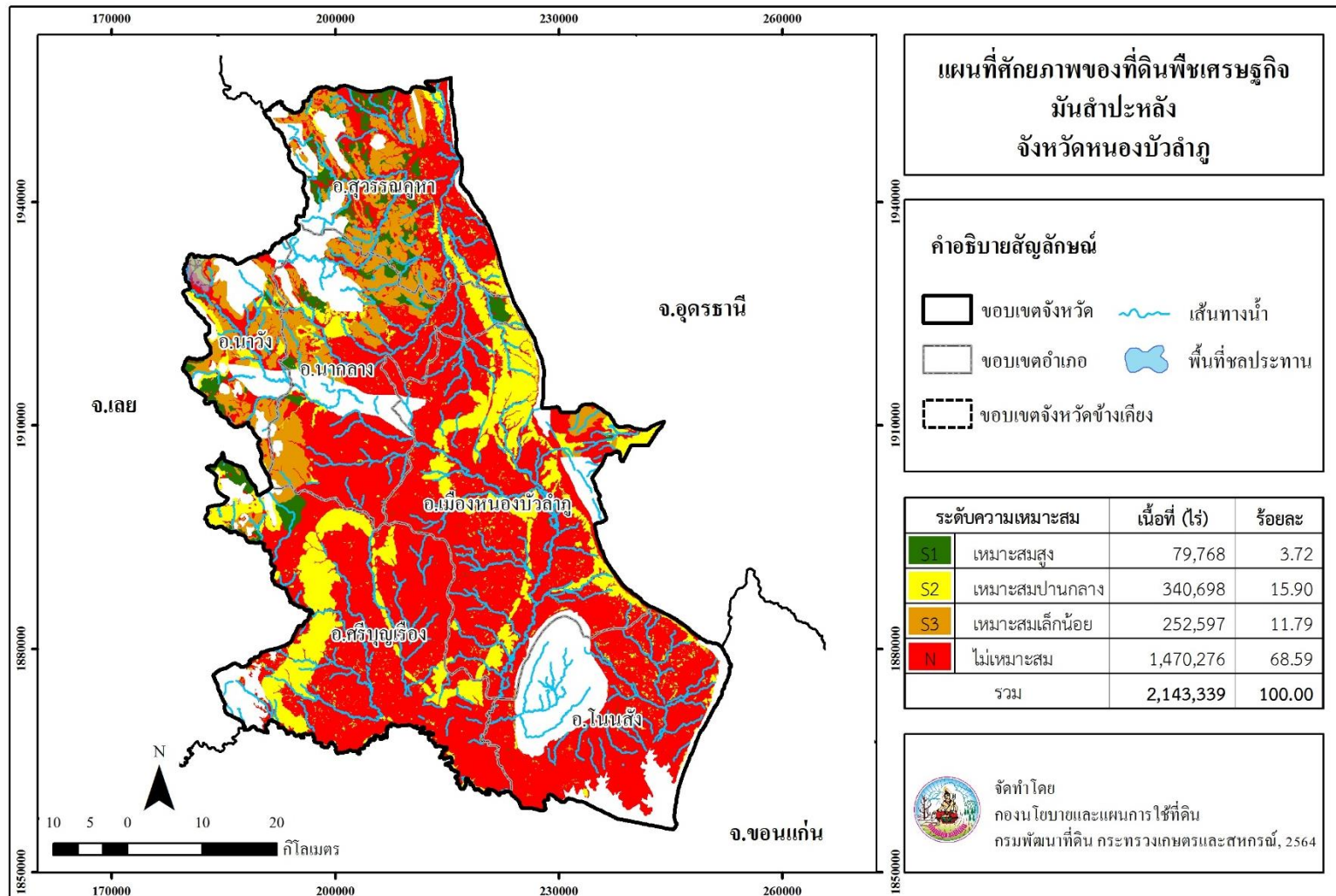
ภาพที่ 7 พื้นที่เพาะปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ จังหวัดหนองบัวลำภู

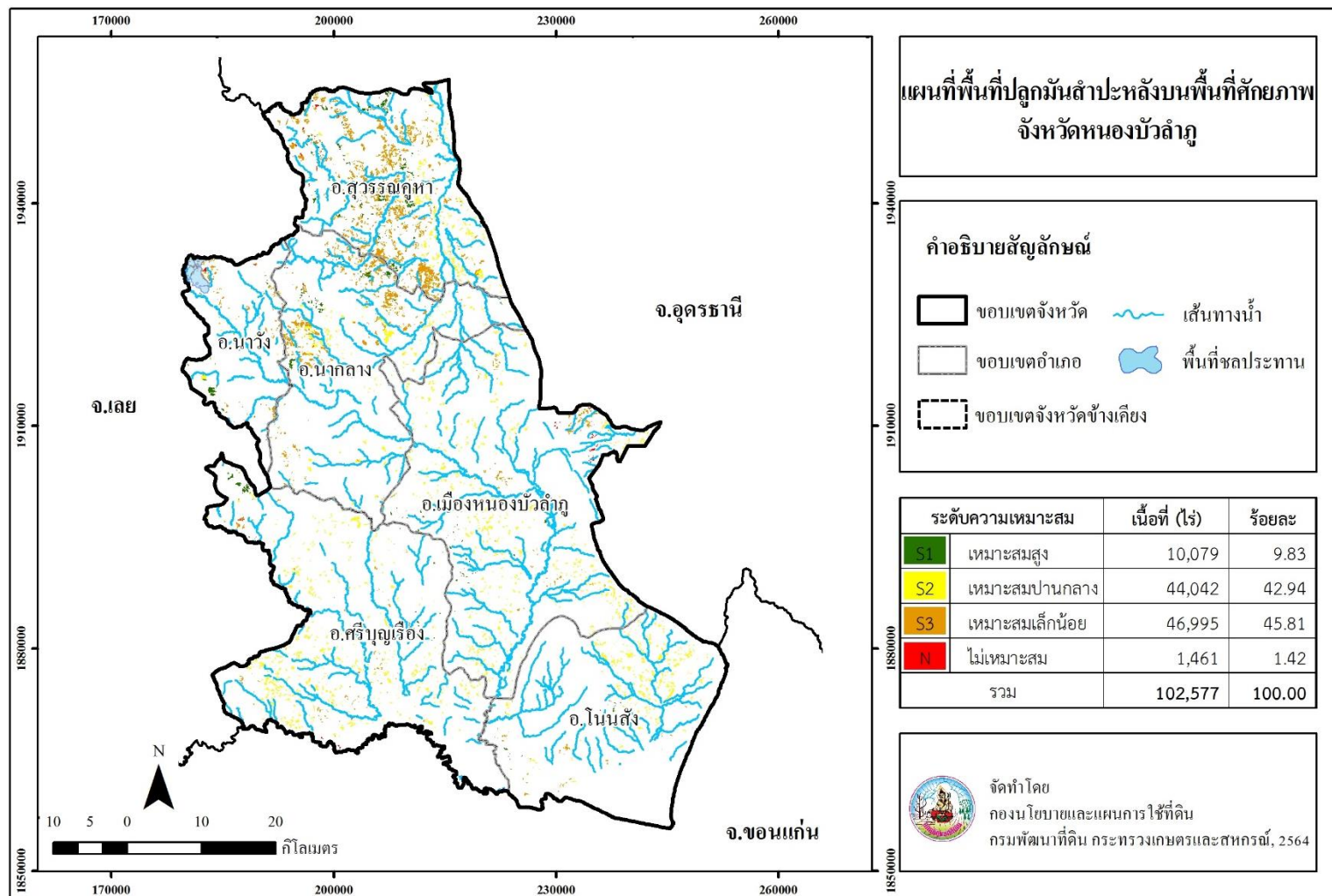
ภาพที่ 8 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดหนองบัวลำภู

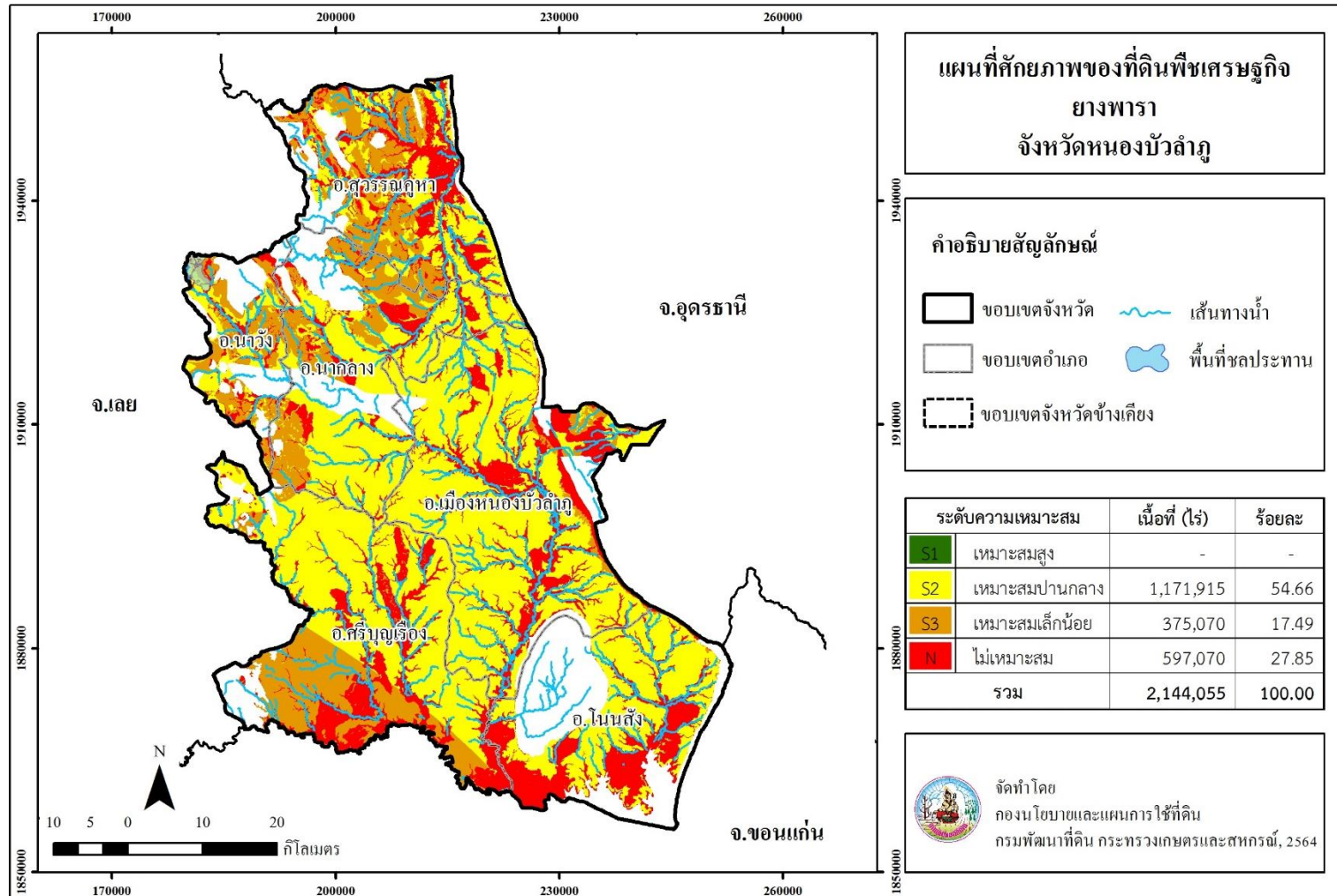
ภาพที่ 9 พื้นที่เพาะปลูกอ้อยโรงงานในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ จังหวัดหนองบัวลำภู

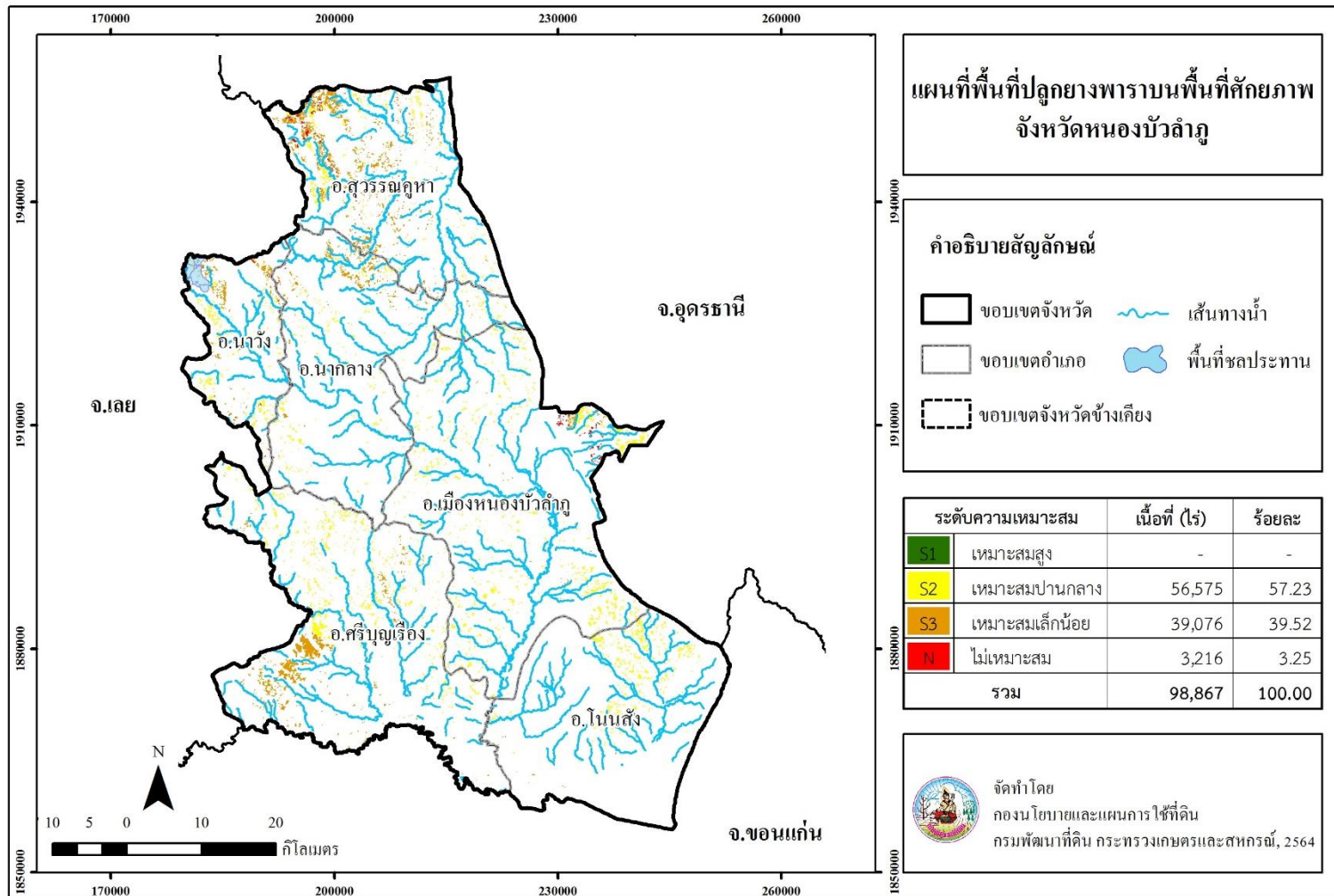
ภาพที่ 10 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลังจังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 11 พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ จังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 12 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพาราจังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ 13 พื้นที่เพาะปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ จังหวัดหนองบัวลำภู

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD